

Barbaros J. Kartal yazdı:

**Büyük devlet
böyle
olurmuş!**

05

07

Dr. Emin Aydın yazdı:

**AKP kırk yaş
sendromuna
tutulmuş gibi**

TR

724

HAFTASONU

26-27 KASIM 2016 HAFTASONU

GÜNLÜK E-GAZETE — SAYI: 36

WWW.TR724.COM — @TR724COM

Tek adamlar altın sever!

© Fotoğraf: tccb.gov.tr

ABD 2003'te Irak'ı işgal ettiğinde, askerler kamyonlarla taşınan külçeler hâlinde altınlar bulmuştu. Bir süre sonra ortaya çıktı ki bu altınlar Irak'ın devrik lideri Saddam Hüseyin'in şahsî servetinden parçalardı. 2011'de kendi halkının linç ettiği Muammer Kaddafi'nin de şahsî servetinin 200 Milyar Dolar'a yaklaştığı hesap ediliyordu. Tek adamlar, maalesef buldukları konumu

o kadar içselleştiriyorlar ki, bir süre sonra devlet ekonomisi ile şahsî ekonomilerini karıştırıyorlar. Türkiye'de de 'altın merakı' böyle bir karışıklığa sebebiyet verdi. 17-25 Aralık'ta ortaya çıkan 'kaçak altın' düzeneği, gizli kaçıplar arkasında altınla dolu uçakların Türkiye'ye inip kalktığını göstermişti. Kurdukları rejimlerde şahsî servetleri sürekli artan 'liderler'in halkları da aynı oranda fakirleşiyor.

Erman Yalaz'ın haber dosyasının tamamı 2, 3 ve 4'te

ERMAN YALAZ

ErmanYalaz@Tr724.com

Kaddafi, Saddam ve Erdoğan'ın altın merakı

Amerikan askerleri, 2003'ün Mayıs ayında Irak-Suriye sınırındaki El Kaim şehrinin yakınında bir kamyonu durdurdu. Kamyonun içinde 18'er kiloluk 2 bin külçe altın vardı. Altınların değeri 500 milyon dolardı. Birkaç gün sonra kuzeyde, Kerkük'teki bir durakta bir kamyon aramaya takıldı. Onun içinden de 100 külçe altın çıktı. Değeri 350 milyon dolardı. Bir başka aramada aynı bölgede bu kez 700 milyon dolar değerinde 1,183 külçe altın bulundu. Yine aynı dönemde Bağdat'ın güneyinde Hille şehrindeki bir benzin tankerinde 90 milyon dolar değerinde külçeler bulundu. Üzerlerinde bir banka işareti, mührü yoktu, farklı gramajlardaydılar.

Ele geçirilen altınlar Ali Baba ve 40 Haramiler'deki meşhur Haramibaşı'nın hazinesi değildi. Bir süre sonra anlaşıldı ki, bu altınlar Saddam Hüseyin'in-di. Haberler medyaya yansıdığı anda altınların Irak'taki yeni

hükümete devredileceği konuşulmuştu ancak akıbetleri meçhul. Nisan 2003'te ABD askerleri Irak'a girmiş, 'kitle imha silahları' arama baha-nesiyle ülkeyi fiilen işgal etmişti. 13 yıldır süren otorite boşluğunu ve silahlı grupların çatışmasını getiren bu müdahalenin içinde, buna benzer ilginç gelişmeler de yaşandı.

Sonuçta anlaşıldı ki, tek adamların, baskıcı rejimlerin sahiplerinin, her meselede olduğu gibi, ülkedeki serveti de şahsileştirdikleri bir gerçektir. Bunu yapmanın en etkili araçlarından birisi altındır. Diğerleri, arazi ve mülkler üzerinden ülkeyi parsellemektir.

Tek adamların, baskıcı rejimlerin sahiplerinin, her meselede olduğu gibi, ülkedeki serveti de şahsileştirdikleri bir gerçektir.

Benzer bir hikâye, Libya'da da yaşandı. 2011'de halkı tarafından linç edilerek öldürülen Kaddafi'nin 200 milyar dolara yakın serveti olduğu ortaya çıkmıştı. Celebrity Net Worth sitesinin gelmiş geçmiş en zengin insanlardan oluşan listesi-

ne üst sıralardan girmişti. İddialara göre 'Çöl tilkisi' lakaplı Kaddafi'nin nakit paraları Güney Afrika'da 7 gizli sığınakta saklanıyordu. Buraya, 62 ayrı uçakla taşınmıştı.

DÖVİZİ BIRAKALIM ALTINA BAKALIM

Bu hikâyelere geri dönelim, ama aslında son günlerde bu konuda bizi hatıralara sevk eden şey, güncel altın tartışmaları. Türk Lirası son iki haftadır, Dolar ve Euro karşısında, Cumhuriyet tarihinin en düşük seviyesini gördü. Rekor üstüne rekor kırıyor. Haliyle ekonomi üzerindeki döviz baskısı ve ekonomik kriz konuşuluyor şimdilerde.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, hatırlarsanız, İslam İşbirliği Teşkilatı'nın bir toplantısında "Finans sektöründe katılımcı finans anlayışının, para biriminde hatta altına endeksli bir adımın atılmasının çok daha isabetli olacağı inancındayım. Altınla ifade ettiğimiz zaman bu para birimlerinin baskısı altında kalmayız" deyivermişti. Bu sözleri duyduğumdan bu yana, Saddam ve Kaddafi'nin altınla imtihanı aklıma geliyor.

Erdoğan, 'uluslararası döviz baskısından kurtulmak' tabirini kullanmıştı bu konuşmasında. İslamî finans sisteminin 2015'te 2,1 Trilyon Dolar'a ulaştığını, sistemin potansiyelinin 7 Trilyon Dolar'ı bulduğunu söyledi. Tabi Türkiye'nin en büyük faizsiz bankacılık ve finans devi olan Bank Asya'ya bir buçuk yılda kendi talimatlarıyla nasıl çöküldüğüne, küçülmede bunun etkisine değinmedi.

Adalet, güven ve hukuk devletin ekonomileri büyüttüğünü; aslında sermayelerin en büyüğü olduğunu da anlatmadı. Daha 'kestirme' bir fikir olarak, (döviz) para birimi yerine altına endeksli bir ticaret önerdi. Bunu 'spor olsun' diye söylediğini düşünmesin kimse. Gerçekten de Erdoğan'ın ve yakın ekibinin altın ve ticaret hususunda tecrübe sahibi olduğunu unutmadan, konuyu ciddiye almak gerekir.

ŞAHSİ SERVETİ GİDEREK KATLANAN BİR LİDER

Reel ekonomik değerler açısından Türkiye'nin ticaretini altın merkezli bir sisteme göre yapacağını söylemek çok hayalcilik olur belki. Ancak altın işinin yakın tarihin ihraç ve ithalat ra-

kamlarının içinde önemli yeri olduğunu gözden kaçırmayalım. Altın ticareti ve hesabı aslında Erdoğan ve iktidarının çakıldığı imtihanın da özüyüdü.

Siyasete girdiğinde 5 bin 110 lira serveti bulunan Erdoğan'ın aradan geçen 18 yılda serveti resmi bildirimlerine göre 730 kat arttı. Urla villaları, arsalar, çocuklarının sahip olduğu gemicikler... Bunlar bilinen kısmı. Bir de İsviçre hesaplarında olduğu iddia edilen ve Bilal Erdoğan'la arasındaki konuşmadan anlaşılan 'milyonlar' var. 2014'te Huffington Post'ta yayınlanan bir habere göre, bilinen 5 milyon TL serveti var. 2010'daki mal beyanına göre nakit mal varlığının yüzde 85 arttığı görülüyor.

ALTIN DENİNCE AKLA... HEMEN ONUN ADI GELİR...

Altın meselesi ise 3 yıl önceki yolsuzluk soruşturmalarında ortaya çıkmıştı. Hatırlanacaktır, Cumhuriyet tarihinin en büyük yolsuzluk ve rüşvet operasyonları gerçekleştiğinde ayakkabı kutularından dövizler çıkmıştı ancak işin merkezinde daha çok altın ticareti vardı. Nitekim şu anda ABD'de yargılanan Reza Zarrab, bu altın ticaretinin odağındaydı.

Zarrab, polis fezlekelerindeki iddialara göre dönemin İçişleri Bakanı Muammer Güler'e verdiği rüşvet yardımıyla Türk vatandaşlığı almıştı. Zarrab, İran'a uygulanan uluslararası ekonomik yaptırımları delmek amacıyla petrol, doğalgaz ve altın ticareti üzerinden bazı işler çeviriyordu. Aracı ülkeler arasında Türkiye de vardı. Zarrab'ın network'ü Türkiye'deki siyasetçileri 'rüşvete' bağlamıştı.

Reza Zarrab işi başlarda hayli gizliydi. 17 Aralık'a kadar ismi çok az yerde geçti. Ancak operasyonlardan sonra müthiş bir alenilik kazandı. Öyle ki A Haber'e çıktı, Türk bayrağının önünde açık açık "Cari açığı ben kapattım" diyecekti. 2012'de Türkiye'nin altın ihracatının yüzde 46'sını tek başına yaparak rekorlar kitabına girdi. Türkiye'ye inip kalkan ve hiçbir kaydı bulunmayan uçaklarda külçeler halinde altın taşıdığı iddia edildi. Telefon konuşmalarında, seçimlerden önce ihracat rakamlarını 'iyi' göstermek için 'altın ticareti yaptığı' ortaya çıktı.

Erdoğan'ın serveti 18 yılda resmi bildirimlerine göre 730 kat arttı.

İRAN'LA ANLAŞMANIN KARŞILIĞI RÜŞVET

Zarrab, İran eski Cumhurbaşkanı Ahmedinejad ile de yakın ilişki içindeydi. Bir de İran'da Babek Zencani isimli bir ortağı vardı. 3 yılda Türkiye'den İran'a 8 milyar dolarlık altın gitti, o dönemde biriken ve bekleyen altın miktarı ise 13 milyar dolar olarak anılıyordu.

Sistem şöyle işliyordu: İran, parasını alabilmek için ABD ve BM ambargolarını delerek Halkbank'a hesap açmıştı. Sorun sadece ambargonun delinmesinden ibaret kalmadı. AKP'li bakanlar, "Su akar Türk bakar" sözünü tersine çevirip bu büyük akıntıdan "paylarını" da aldılar. Bu ticaret yoluyla Türkiye'ye hesapsız kayıt dışı para sokulurken, devletin kasasına girmesi gereken vergiler, 'devlet adamlarının' cebine rüşvet olarak girdi.

ABD'deki yargılamada da bu para transferleriyle ilgili bilgiler ortaya çıktı. Zarrab'ın ödediği rüşvetlerle ilgili olarak tuttuğu bir Excel dosyasında "Cash to Cag" ve "Cash to Yukarı" şeklinde iki kalem vardı. İlkinin Zafer Çağlayan'ın kısaltması olarak "Cag" olduğu düşünülüyordu. Bu listede "Cash to Yukarı" kaleminde 12 Kasım 2012'de 2 milyon 100 bin Euro'luk bir ödeme görülmüyordu. Bu "Yukarı"nın neresi olduğu Türkiye'deki soruşturmada ortaya çıkmadı, belki ABD'de ortaya çıkar.

AKIN İPEK'İN ALTIN MADENLERİ DE KONUYLA İLGİLİ

Altın demişken, Akın İpek'in başına gelenleri atlamamak lazım. Hizmet Hareketi'ne yakınlığı bahane edilerek iştah kabartan altın madenlerine 'çökülen' Akın İpek'le ilgili sürekli algı haberleri yapılıyor. Yakın zamanda Angels Peninsula isimli otelde 18 ton altın sakladığı iddia edildi ve iş o kadar abartıldı ki Ankara 5. Sulh Ceza Mahkemesi kararıyla kayımlar otele kazı bile yaptılar.

Koza Altın İşletmeleri'nin üretim kapasitesinin belli olduğunu anlatan Akın İpek, bu absürt iddiayı çok net bilgilerle yalanladı: "18 ton altın, 600 bin ons demektir. Bu da Koza Altın'ın 1000 üretim günü yani 3 yıllık toplam üretimine denk gelmektedir." dedi. Yerli ve yabancı şirketler tarafından sürekli olarak denetlenen halka açık bir şirketin bu miktardaki bir üretimi gizleme ve saklama şansının bulunmadığını dikkat çeken Akın İpek, güvenlik kameraları sürekli açık

ve yüzlerce işçinin çalıştığı bir şirketten yasadışı yollarla altın çıkarmanın mümkün olmadığını söyledi.

Ancak Akın İpek örneğinde görülen şey, iktidarın belki de başından beri hesapladığı bir çeşit 'servet değişimi'ydi. Bu iftiralar yoluyla Akın İpek'in madenlerinde üretilen altının bir kısmının 'kayıt dışı' olarak çıkarılacağı ve bu 'kayıt dışı' altının da CASH TO YUKARI hamlesiyle, yukarılara doğru hareket ettirilmesi ihtimaller dâhilinde. Servet değişimi, devlet imkânlarıyla ve propaganda makinesiyle gerçekleşiyordu.

SADDAM VE KADDAFİ, ÜLKELERİNİ DEĞİL KENDİLERİNİ DÜŞÜNDÜLER

Bu konunun Saddam ve Kaddafi'nin altınlarıyla ne alakası var diyenleriniz olacaktır. Hatırlatalım. Saddam, Baas rejimi kurarak elde ettiği iktidarının 20. yılında devrildi. Halkına kan kusturdu. Sadece kendisiyle ayakta kalabilecek şekilde bir 'devletçik' kurmuştu Saddam ve o yıkılınca Irak tamamen kaosa yenik düştü.

Kaddafi, 1969'da yaptığı askerî darbe ile başa geldi. 42 yıllık iktidarının son demlerini ülkesinin refahını sağlamakla değil 200 milyar dolara yaklaşan şahsi servetini kurtarma çabasıyla geçirdi. (Garip bir tevafuk, Kaddafi de Avrupa'yı sıklıkla 'mültecileri salmakla' tehdit ederdi.) Her iki lider de, kurdukları baskıcı rejimlerin ortasında ülkeyi 'şahsî mülkleri' gibi görmek hastalığına yakalanmıştı. Bir noktadan sonra ülke ekonomisini şahsî çarklara bağlamışlardı.

Ne demişti Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş bir keresinde? "Harun gibi geldiler, Karun gibi oldular!"

Akın İpek örneğinde görülen şey, iktidarın belki de başından beri hesapladığı bir çeşit 'servet değişimi'ydi.

BARBAROS J. KARTAL | SiyahBeyaz@Tr724.com

Büyük devlet

böyle olurmuş!

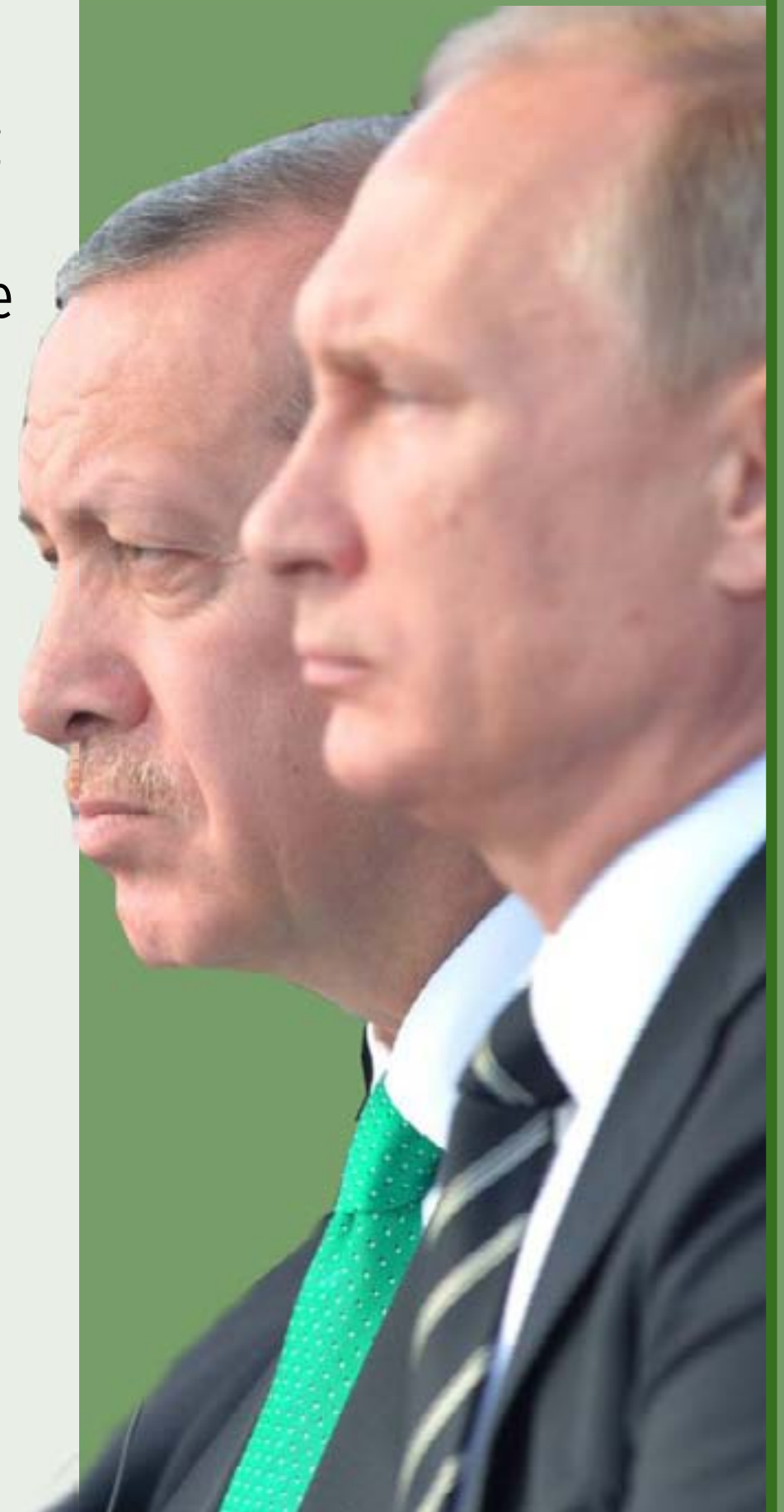
Önceki gün Suriye’de TSK’ya saldırı düzenlendi ve 4 askerimiz şehit oldu. Ankara’nın verdiği tepkiye bakılınca askerlerimizin bir trafik kazasında şehit düştüğü zannedilecek. Rus uçağının düşürülmesinin yıldönümünde Rusya Dışişleri sözcüsünün “**Türkiye dersini aldı**” açıklamasıyla beraber okursanız aslında ne olduğunu anlamak kolaylaşıyor.

Peki, bugün AB’ye kahvehane ağzıyla her şeyi söyleyenler neden bu kadar sessiz? AB ile ipleri koparıırken sadece gündem değişsin diye ortaya atılan Şangay Örgütü’nün patronu Rusya, misilleme yaparak mesaj veriyor. 2012’de Türk uçağı düşürüldüğünde neredeyse savaş konumuna geçen Türkiye benzer bir saldırıya maruz kaldı ama yaprak kimildamıyor. Rus uçağı düşürüldüğünde “**emri ben verdim**”, “**hayır ben verdim**” diye sıraya girenler için şehitlerimizin bir önemi yok anlaşılan. Eğer işin arkasında sadece Esed’in olduğu bilirse idi şimdiye mangalda kül bırakmazlardı.

Rusya’nın bu dış politika başarısının altını çizmek gerekiyor. İki ülke arasındaki krizden bir yıl sonra geldiğimiz noktaya bakar mısınız? Rusya’dan özür dilemiş, Rusya ile ortak hareket etme noktasına gelmiş ve misilleme karşısında çit çıkartmayacak durumda bir Türkiye var masada. Büyük devletler oyunu böyle oynuyor. Hem ekonomik hem de askeri kartlarını ustaca kullanıyorlar. Bizim gibi sadece hamaset yapmıyorlar. Erdoğan’ın IŞİD’i desteklediği yönündeki istihbari belgelerin ucunu göstererek başlayan terbiye, “**Şangay’a alın bizi**” ile en zirve noktasına geldi.

Benim korkum büyük bir marifet gibi denge politikasını terk ederek rüzgâr nereden eserse o yöne savrulan Türkiye’yi diğer büyük güçlerin nasıl imtihanlara sürükleyeceği. Ekonomisi Batı ile entegre olmuş ülkenin günümüzde kararlarının bedelinin daha ağır olacağını şimdiden görmek zor değil.

İki ülke arasındaki krizden bir yıl sonra geldiğimiz noktaya bakar mısınız? Rusya’dan özür dilemiş, Rusya ile ortak hareket etme noktasına gelmiş ve misilleme karşısında çit çıkartmayacak durumda bir Türkiye var masada.

37 kişiden ne istiyorsun yahu?

“Demokrasi bir tramvay, istediğimiz durağa gelince ineriz” derken herhalde bugünleri kastediyordu. AB, AKP iktidarının ilk yıllarında iç siyaset açısından önemli bir meşruiyet aracı idi. Demokratik reformlar ile içeride bir çok kesimin desteğini alan iktidar askeri vesayetten kurtulduktan sonra tek tek bütün destekçilerini bir nevi yolda bırakarak sattı. Ve en sonunda da en büyük destekçisi AB’yi satıyor.

AKP kapatma davasında, 12 Eylül referandumunda neredeyse tek referans gösterilen AB ve kurumlarına bugün savaş açılmış durumda. Türkiye ile müzakerelerin başladığı günkü parlamento fotoğrafı ile geçen günkü parlamento fotoğrafını yan yana koyduğumuzda kimin değiştiği noktasında biraz samimiyet gerekiyor.

AKP ve Erdoğan cenahı “AB hep aynıydı” diyerek aslında bir nevi itiraf-ta bulunuyor. Yüz binlerce insanın zulme uğradığı, on binlerce insanın suçsuz yere hapslere tıkıldığı, KHK’larla meclisin bypass edilerek keyfi yönetimin yerleştiği, Güneydoğu’da taş üstünde taşın kalmadığı, HDP’li milletvekillerinin ve belediye başkanlarının hapse atıldığı Türkiye’nin müzakerelerin başladığı günkü Türkiye’den daha ileride olduğunu söyleyebilen var mı?

Hele demokratik reformların hız kazandığı günlerde yabancı dergi kapaklarında yıldız gibi posterleri dolaşan Erdoğan’ın yabancı basından şikayet etmeye hiç hakkı yok.

İnsanın gülesi geliyor. Son Türkiye dostu yok edilene kadar kararlı bizimkiler.

Dün Erdoğan AB’ye tepkisini dile getirirken “**Hepiniz hayır dese n’olur?**” mealindeki sözüne takıldım. 37 parlamenter o ya da bu sebeple Türkiye ile müzakerelerin devamı yönünde oy kullanmış. Benim anlamadığım o vekillere neden çatıyoruz? İnsanın gülesi geliyor. Son Türkiye dostu yok edilene kadar kararlı bizimkiler.

En çok üzüntü veren şey ise göçmenlerin yine pazarlık konusu yapılması. TR724 çok güzel bir manşetle “**içeride ensar dışarıda simsar**” diyerek olayı harika özetlemişti. Erdoğan ve AKP Suriyeli mültecilere en çok yardım eden ve mültecilerin en rahat oldukları ülkenin Türkiye olduğunu söylüyor. Hatta Fransa başta olmak üzere bazı AB ülkelerini örnek göstererek mültecilerin hangi şartlarda yaşadığı ile kıyas yapıyorlar. Bu kadar fark var ise, binlerce insan neden gitmek istiyor acaba?

Bir de dün onlar için ‘**besliyoruz**’ ifadesini kullandı. Yerini yurdunu yakınlarını kaybeden bu insanları rencide ederek elimize ne geçiyor anlamak mümkün değil. Yeri geldiğinde kardeşlerimiz yeri geldiğinde besleme. Ümmet ümmet diye gaza getirilen insanların bu laflara takılmasını beklemiyorum onlar uyku da. “**İslamcı politikacı**” böyle bir canlı türü tekrar kayda geçsin istedim.

DR. EMİN AYDIN

EminAydin@Tr724.com

Kırk yaş sendromunun iki temel göstergesi vardır: İlki, bedeniyle ruhunun örtüşmediğini düşünmeye başlamak; ve ikincisi mevcut eşinden ve işinden daha iyisini hak ettiğine inanmak.

AKP kırk yaş sendromuna tutulmuş gibi

AP'nin AB ile Türkiye arasındaki müzakerelerin geçici olarak dondurulması yönünde ezici ve üzücü bir çoğunlukla almış olduğu tavsiye kararına karşı AKP iktidarının gösterdiği tepki ancak kırk yaş sendromu (mid-life crisis) olarak adlandırılabilir. Erdoğan prangalı Türk dış politikasının ne zamandır bir kırk yaş erkeği bunalımı geçirmekte olduğunu görüyorduk zaten.

Bilindiği üzere kırk yaş sendromunun iki temel göstergesi vardır: İlki, bedeniyle ruhunun örtüşmediğini düşünmeye başlamak; ve ikincisi mevcut eşinden ve işinden daha iyisini hak ettiğine inanmak. Kendi bedeni ve ruhuyla Türkiye arasında bire bir özdeşlik kurduğu anlaşılan Sayın Erdoğan'ın Türk halkının fiziki sınırlarının başka, gönül sınırlarının başka olduğunu iddia ettiğini hatırlarsınız. Şöyle demişti:

“Ne diyor şair? ‘Ellerin yurdunda çiçek açarken bizim ile kar geliyor gardaşım / Bu hududu kimler çizmiş gönülüne, dar geliyor, dar geliyor gardaşım.’ Evet, bizim gönül sınırlarımız bizi kardeşi ve dostu olarak gören her toplumu, her coğrafyayı kapsayacak kadar genişdir. İnşallah önümüzdeki dönemde hem

kendi insanımızın hem umudunu bizi bağlamış dünyanın tüm mazlumlarının yüzünün güleceği bir dönem olacaktır.”

Erdoğan'ın merhum Abdurrahim Karakoç'tan aktardığı bu beyit barış özleminin ifadesidir aslında. Tam da Erdoğan rejiminin yaptıklarını eleştiriyor. Erdoğan'ın literalist okumasının daha derinlerdeki teolojik bir saplantının uzantısı olduğunu tahşiye ile geçelim.

Benzeri ifadelerinden Erdoğan'ın

Türkiye'nin Türkiye'den büyük olduğuna, Yeni Türkiye'nin 780 bin kilometrekareye hapsolünmayacağına, Lozan'ın diktiği elbisenin bu bedene dar gelmeye başladığına inandığı anlaşılıyor ki kırk yaş sendromunun ilk semptomu budur.

AB'den ve Batı ittifakından gelen ve temelde insan hakları ihlallerine ve

terör tanımına eleştiriden ibaret olan uyarıları 'Ayrılalım o zaman,' hırçınlığıyla cevaplayan AKP iktidarı, AP'nin Perşembe günü aldığı karardan sonra iyiden iyiye bir kırk yaş tepkisi gösterdi: **“Zaten ilişkiler kerhen yürüyordu; bizim için yok hükmünde-**

AP'nin aldığı karara “Zaten ilişkiler kerhen yürüyordu; bizim için yok hükmündedir...” Bu, “Ben zaten seni hiç sevmemiştim, ayrılalım gitsin” tepkisi gösteren kırk yaş erkeğinin gösterdiği tepkinin aynısı değil mi?

Çin yönetimi size, "Şangay İşbirliği Örgütü'ne katılımın ön şartı Pekin'in terör örgütü olarak gördüğü Uygurlarla olan bütün ilişkilerinizi kesmeniz, Afganistan'da askeri eğitim verdiğiniz Uygur militanlarının isim listesini bize teslim etmenizdir," derse ne yapacaksınız?

Rusya, Türkiye vatandaşlığı verilmiş Çeçen mücahitlerini terörist oldukları iddiasıyla iade etmenizi isterse, "Etmezseniz, bizim kendi yöntemlerimiz var, devreye sokmak zorunda kalacağız," tehdidinde bulunursa ne yapacaksınız?

dir..." Bu, evliliği kurtarmak için bir müddet ayrı yaşamayı teklif eden karısına, "Ben zaten seni hiç sevmemiştim, ayrılalım gitsin" tepkisi gösteren kırk yaş erkeğinin gösterdiği tepkinin aynısı değil mi?

Kırk yaş krizinden geçen erkeklerin genç bayanlarla tutarsız, sürdürülemez ve çoğunluk kendi kendini aldatan ilişkiler kurdukları veya ilişki kurduklarını zannettikleri, nezaket kuralları çerçevesindeki gülümsemelere aşırı manalar yükledikleri, başka evliliklerin sosyal ortamlara yansıyan maskeli yüzüne bakarak 'filancalar ne mükemmel bir çift' öykünmeleri yaptıkları, bu dönemdeki arayışlarının sonucu olarak ya dolandırıcılara av oldukları, ya da ömürleri boyunca pişman olacakları hatalar yaptıkları bilinir. Şangay İşbirliği Örgütü'ne kurucu üyelerinin dahi yüklemelikleri manalar yüklemek ve onu AB veya NATO üyeliğinin alternatifi olarak görmek böyle bir şey işte.

Batı ittifakının Ankara'nın terör örgütü olarak ilan ettiği gruplarla iletişim içinde olduğundan yakınan Sayın Erdoğan "Dostlar birbirine böyle mi yapar?" diye soruyor. Yarın Çin yönetimi size, "Şangay İşbirliği Örgütü'ne katılımın ön şartı Pekin'in terör örgütü olarak gördüğü Uygurlarla olan bütün ilişkilerinizi kesmeniz, Türkiye pasaportu verdiğiniz ve Suriye'de savaşmaları için geçiş imkânı sağladığınız bütün Uygurları Çin'e iade etmeniz,

Afganistan'da askeri eğitim verdiğiniz Uygur militanlarının isim listesini bize teslim etmenizdir," derse ne yapacaksınız? Veya Rusya, "Nurculuğun bütün kolları indimizde terör örgütü iken, sizin Diyanet İşleri Başkanınız Nurcu teröristlerle görüşüyor, bizim yasakladığımız Said Nursi'nin kitaplarını resmi olarak bastırıyor ve dağıtıyor, bu durum kabul edilemez," derse, Türkiye vatandaşlığı verilmiş Çeçen mücahitlerini terörist oldukları iddiasıyla iade etmenizi isterse, "Etmezseniz, bizim kendi yöntemlerimiz var, devreye sokmak zorunda kalacağız," tehdidinde bulunursa ne yapacaksınız?

Kırk yaş krizinin üçüncü bir semptomu erkeğin iş hayatında gelmiş olduğu yerden memnun olmamaya başlaması ve riskli yatırımlara kalkışmasıdır. Suriye'ye girmek böyle... Başkanlık hayalleri böyle... En olmayacak zamanda Merkez Bankası'ndan faiz indirimi talep etmek böyle... Ekonominin kırılma noktasında zirvesinde dolaştığı bir zamanda ülkedeki yabancı yatırımın kahir ekseriyetinin sahibi olan batılı müttefiklerle restleşip, Körfez sermayesiyle cari açık ikamesine yönelmek böyle...

Ne yazık ki derin bir hüsrana yaşamadan içine düştükleri sendromdan uyanamaz kırk yaş krizi erkekleri. Uyandıklarında eski eş ve dostlarını geri kazanmak için çok uğraşsalar da artık iş isten geçmiştir.

EFE YİĞİT

EfeYigit@Tr724.com

Kopenhag'ın merkezinde anti-modern bir devletçik:

CHRISTIANIA

Kopenhag'ın merkezinde Christiania adlı bir devletçik. Kendi bayrağı, ortak yönetimi, çocuk yuvası, dükkânları, eğlence yerleri olan Christiania'da yaklaşık bin kişi yaşıyor.

Kopenhag'ın merkezinde Christiania adlı bir devletçik yaşıyor. 1968 yılında askeri birliklerin şehir içinden çıkarılması kararının alınmasıyla boşalan askeri karargâh, 3 yıl sonra hippelerin ve evsizlerin 'işgaline' uğradı. Kendi bayrağı, ortak yönetimi, çocuk yuvası, dükkânları, eğlence yerleri olan Christiania'da yaklaşık bin kişi yaşıyor.

Bu küçük ülkeciğin bayrağı sarı zemin üzerine 3 kırmızı noktadan ibaret. Noktalar, 'Christiania' yazısındaki İ harfinin noktalarından oluşuyor. Christiania'nın çıkışında "Şu an Avrupa Birliği topraklarına giriyorsunuz" yazılı.

YILDA 1 MİLYON TURİST ÇEKİYOR

Burası, 'medeniyetin merkezinde' bir çeşit 'moderniteye direniş' alanı. Merkezi ısıtma sisteminin olmadığı bölgeye araç girişi de yasak. Esrar ve eroin satılan 'Adı Olmayan Sokak'ta (Vej uden navn) fotoğraf çekmeye izin verilmiyor. Ünü Danimarka sınırlarını aşan Christiania, modern hayattan soyut-

lanmaya çalışsa da her yıl 1 milyon 'turist' çekiyor.

Peki, burayı nasıl gezebilirsiniz? Önce randevu almanız gerekiyor. Haftanın belirli günleri gruplar için turlar düzenleniyor. Turistik gezi 30 Kron, haber amaçlı gezi ise 180 Kron ücretli. 'Mahalle'deki herkes birbirini tanıdığı için yabancılar hemen fark ediliyor. Baraka evlerde yaşayan Christiania'nın sakinlerinin çoğu işsiz. Yerliler bu rakamı yüzde 20 olarak açıklasa da, gerçekte işsizlik yüzde 50'lerde. Eskiden elektrik ve su parası da ödemeyen Christiania devletçigi, son yıllarda Norveç devletine faturalarını ödemeye başlamış.

ORTAK KASA EKONOMİSİ

Bu anti-modern köyün ekonomisi ise şöyle işliyor: Atölye, lokanta, manav, fırın ve barlardan elde edilen gelir ortak bir kasada toplanıyor. Bir yılda, ortak kasaya 20 milyon Kron (yaklaşık 2,7 milyon Euro) akıyor. Gelirinin büyük bölümünü, gezmeye gelen turistlerden elde ediyor. Devlete elektrik ve su için yaklaşık 5 milyon Kron (660 bin Euro) ödemesi kararlaştırılmış.

POLİSLERDEN VE UYUŞTURUCUDAN NEFRET EDİLİYOR

Bölgede sevilmeyenler listesinde ilk sırada polisler bulunuyor. Christiania sakinlerine göre, emniyet müdürlüğü tecrübesiz polisleri staj için bu bölgeye gönderiyor. Polis baskını günlük hayatın bir parçası olmuş. Baskın daha çok uyuşturucunun açıktan satıldığı 'Adı Olmayan Sokak'a yapılıyor. Belirli aralıklarla gerçekleşen bu büyük operasyonlarda polis hatırı sayılır miktarda uyuşturucu ele geçiriyor.

Christiania halkı, ağır uyuşturucu kullananlardan nefret eder konuma gelmiş. Bölge sakinleri bu sebeple ağır uyuşturucu, silah, şiddet, araba, hırsızlık ve çelik yeleği yasaklamış. Bu kurala uymayanlar derhal bölgeden uzaklaştırılıyor. Ayrıca sokaklarda koşmak da yasak. Çünkü koşmak burada 'şehir işgal altında' anlamına geliyor. En sevilen hayvan ise köpek, ama alıp sahiplenmeye izin verilmiyor.

YÖNETİMDE HERKES SÖZ SAHİBİ

Christiania'nın yönetiminde herkes söz sahibi. Kararlar ortak mecliste alınıyor. En bü-

yük suçların başında hırsızlık geliyor. Hırsızlık yaptığı tespit edilen birinin bölgede kalması imkânsız. Christiania'da yaşayanlara 'Christianit' deniliyor. Ekonomik olarak zor durumda bulunan biri, hemen bir yemek düzenliyor. Yardım yemeği olarak tanımlanan davete katılanlara çorba ikram edilirken, gelenler 25 Kron'luk (3,5 Euro) yardımda bulunuyor.

Christiania'nın girişinde bir de büyük bir posta alanı var. İçeriye postacı giremediği için gelen mektuplar buraya bırakılıyor. Christianitler, gelip mektuplarını kendileri alıyor. Ayrıca içeride hastane olmadığı için haftada bir gün doktor geliyor. Muayenehane biraz ilkel şartlarda olsa da, iş görüyor.

MERKEZ DURUMDAN RAHATSIZ AMA...

Danimarka Parlamentosu'na sadece birkaç kilometre uzakta bulunan Christiania halen 19. yüzyıl yaşam şartlarına sahip. Baraka ve geçmiş yüzyıldan kalma beton bloklarda oturan halk ısınmak için soba yakmak zorunda. Burada yaşayanlar hayatından memnun. Öyle ki, bölgeyi 'normalleştirmek isteyen' hükümete ateş püskürüyorlar. Kopenhag Belediyesi ise şehrin 'en güzel yerlerinden birinin' bu şekilde kullanılmasından hoşnutsuz.

45 yıl boyunca hükümetler burasıyla ilgili sayısız proje hazırladı ama bölge sakinlerinden kabul görmedi. Çıkarılan yasalar ise yüksek mahkmeden geri dönmüş durumda. Artık Kopenhag'ın sembollerinden biri haline gelen Christiania'ya kimse dokunmuyor. Sakinleri burada 'özgür' olmaktan, gelen turistler ise bu tarz bir hayatı yerine görebilmekten memnun.

AKİF UMUT AVAZ

aUmutAvaz@Tr724.com

Buyurun hep birlikte AKILSIZ BAŞIN CEZASINI ÇEKMEYE...

Madem başlığımız bir atasözünden mülhem öyleyse yazıya da bir başkasıyla devam edelim: Kör istemiş bir göz Allah vermiş iki göz...

Hakikaten her şey tam da Erdoğan'ın arzuladığı gibi ilerliyor. İşlediği insanlık suçlarının hesabını vermemek için Türkiye'de, bildiğimiz anlamda, hukukun kırıntısını bırakmamanın yanısıra angaje olunan uluslararası sözleşmeler, bağitlar ve kurumsal ilişkiler üzerinden tanımlanan uluslararası hukukun etki alanının dışına ülkeyi taşıma amacına bir adım daha yaklaştı.

AP KARARI ÇOK ÖNEMLİ, ÇÜNKÜ...

Avrupa Parlamentosu (AP), şimdilik bağlayıcı bir sonuç üretmemiş olsa da, 37'ye karşı 497 oyla Türkiye ile müzakerelerin geçici olarak dondurulması yönünde bir tavsiye kararı aldı. Erdoğan rejiminin tartışmalı darbe girişimi bahanesiyle gerçekleştirdiği anti-demokratik uygulamaları gerekçe gösteren AP kararının somut sonuçlar doğuracak bir politikaya dönüşüp dönüşmeyeceğine ise Aralık ayında Avrupa Birliği Konseyi karar verecek.

Ezici çoğunlukla kabul edilen AP kararı tavsiye niteliğinde de olsa Erdoğan rejimi tahakkümü altındaki Türkiye konusunda Avrupa'ya hâkim olan hissiyatı yansıması açısından önemli. Neticede bu karar ne sadece bir ülkeye, ne de bir siyasi yaklaşıma mal edilemeyecek kadar Erdoğan rejimine karşı son derece güçlü bir hissi-

yatı ve çok geniş bir siyasi konsensüsü temsil ediyor.

Kararın şaşırtıcı olmadığını da hemen ifade etmeliyim. Çünkü, kişisel ilişkileri olan herkesin kolayca teyit edebileceği gibi, farklı ülkelerden ve farklı siyasi eğilimlerden AP milletvekilleri son 3 yıldır Erdoğan ve AKP'nin hukuk dışı ve anti demokratik uygulamalarının Türkiye ile ilişkileri dondurmak için fazlasıyla yeterli olduğuna inanıyorlardı ve bunu özel görüşmelerde dillendiriyorlardı. Ancak, Türkiye'ye ve halka onarılması güç zararlar vermekten çekindikleri içindir ki bu adımı atmayı hep ertelediklerini söylüyorlardı.

ZİNCİRLEME TEPKİLERİ TETİKLEYEBİLİR

Öte yandan, bu kararın oluşturacağı psikolojik iklimin sadece AB organlarını değil, Avrupa başkentlerini de Erdoğan rejimine yönelik yeni somut

adımlar atmaya teşvik edeceği şimdiden öngörülebilir. AP kararının hemen ardından 6 partili Avusturya Parlamentosu'nda oybirliğiyle alınan "Türkiye'ye silah ambargosu" kararı da bu yöndeki eğilimin ilk somut örneği olarak değerlendirilebilir.

Popülizminin doruklarında gezinerek dünya gerçekleriyle bağlarını koparmış iktidar temsilcileri bu kararı önemsizleştirmek için saçmalamakta birbirleriyle yarışadursun, AP kararının hem dünyanın hem de halkın son dere-

AP Türkiye ile müzakerelerin geçici olarak dondurulması yönünde bir tavsiye kararı aldı. bu kararın oluşturacağı psikolojik iklimin sadece AB organlarını değil, Avrupa başkentlerini de Erdoğan rejimine yönelik yeni somut adımlar atmaya teşvik edeceği şimdiden öngörülebilir.

ce umurunda olduğunu gözü, izanı olan herkes görebiliyor. Türkiye'yi tüm dünyaya rezil eden yalanlarıyla tanınan Dışişleri Bakanı Çavuşoğlu'nun "halkın umurunda değil" sözü de bahsettiği halkın döviz bürolarına hücum etmesiyle hemen yalanlanmış oldu.

Merkez Bankası'nın henüz açıkladığı faiz artırma kararıyla kısa süreliğine düşüş yaşayan doların AP kararı sonrası 3,50'leri test etmeye başlaması AKP'li Erdoğan goygoycularını anında tekzip etti.

ŞİÖ YALTAKLANMALARININ BEDELİ DE AĞIRLAŞACAK

Cereme sadece Batı'dan gelse yine iyi... Hırs körlüğüyle tüm potansiyel alternatifleri tek tek kendi elleriyle boğanlar nihayetinde can derdiyle sığınmaya can attıkları Doğu'da da pazarlık güçlerini yitirmiş durumdadır. Şangay İşbirliği Örgütü'ne (ŞİÖ) yönelik tek yanlı yaltaklanmalarının ulusal güvenlik ve milli çıkarlarımızdan verilecek bazı hayati tavizlerle bile sonuç alması pek imkan dahilinde görülüyor.

Doğal olarak Türkiye'ye musallat olan mütahakkim zihniyetin bu ezik vaziyeti ŞİÖ'nün büyük abilerinin iştihasını kabarttıkça kabartıyor. Çin, Türkiye'ye sığınmış muhalif Uygurları çantada keklik gibi teslim alırken, Rusya, Suriye sınırında bir yıl önce düşürülen uçak konusunda "Türkiye gereken dersleri aldı" diyebiliyor. İçeride şahin, dışarıda ezik Erdoğan rejimi Rusya'dan hangi "gereken dersleri aldığını" kamuoyuna açıklamalı ki "alınan dersin" başka hangi tavizlere gebe olduğunu herkes görebilsin.

RUSYA'NIN AVRASYACILIK KILIFINDA 'BÜYÜK GÜÇ İDEOLOJİSİ'

Aslında olup bitenleri görebilmek için buna bile gerek yok. Çünkü, Erdoğan'ın Maoculuk'tan PKK'cılığa oradan da Ulusalçılık ve Ergenekonculuğa savrulan Doğu Perinçek'in

peşine takılarak Türkiye'yi sürüklediği Avrasyacılığın ne menem bir şey olduğuna sadece şöyle bir bakmak bile başımıza gelecekler konusunda fazlasıyla fikir verebilir.

İsim babalığını Alman dilbilimci Aleksander von Humboldt'un yaptığı Avrasyacılık fikri 20. yüzyılın başlarında bir teori olarak ortaya atılmış, zaman zaman uygulanmaya da çalışılmıştır. Roma-Germen Avrupasını düşman olarak gören Eski Avrasyacılığın aksine, düşman olarak Anglo-Sakson Atlantikçiliği hasım belleyen Yeni Avrasyacılık politikaya dönüşme imkanını daha fazla bulmuştur. Yine Türkleri Avrasyacılığın önemli bir parçası olarak gören Eski Avrasyacılığın aksine geniş bir bölge boyunca

uzanan Türk varlığı da Yeni Avrasyacıların hasım hanesindedir. Doğrusu, Slav milliyetçiliğinden beslenen "büyük güç ideolojisi"ni Avrasyacılık kılıfında farklı bir kimyaya sahipmiş gibi sunabilmek Rus teorisyenlerin büyük bir başarısıdır.

AVRASYACILIĞIN YENİ NEFERİ...

Avrasyacılık 1980'lerin ikinci yarısından itibaren Aleksandr Dugin ile birlikte yeniden hayata dönmüş ve Yeni Avrasyacılık kimliğiyle farklı ve hatta karşıt ideolojik kapıları ardı ardına çaldıktan sonra "büyük güç ideolojisi"nin yeni neferi Vladimir Putin'de karar kılmıştır. Dugin'in 2002'den bu yana "Avrasya" isimli bir siyasi partinin lideri olmasına rağmen aynı zamanda "Evimiz Rusya" isimli partinin lideri Putin'e danışmanlık yapıyor olması da Avrasyacılığın Rusya için herhangi bir siyasi eğilimden öte bir şey olduğunu ispatlar

nitelikte.

Dugin'in Avrasyacılığı, Roma-Germen düşmanlığının yerine ABD ve Atlantik düşmanlığını koyar. Bu yüzden de Avrasyacılık için Paris-Berlin-Moskova-Pekin kuşağında bir ittifaklık ilişkisi öngörür. Yeni Avrasyacılar için her ne

Erdoğan rejimi Rusya'dan hangi "gereken dersleri aldığını" kamuoyuna açıklamalı ki "alınan dersin" başka hangi tavizlere gebe olduğunu herkes görebilsin.

Rusya Atlantik kültürü aleyhtarlığını öne sürerek özellikle Türkiye, Azerbaycan, Gürcistan gibi ülkelerde Avrasyacılığa zemin hazırlama çabalarına hız vermiştir.

kadar toprak kanın gerisinde yer alsa da (bölgelilik milliyetçiliğin önünde prensibi) hep Ruslar ve Rusya temel alınarak planlar oluşturulmaktadır. Rusya'nın önderlik etmediği bir Avrasya birliği söz konusu bile değildir. Yeni Avrasyacılık Rusya'yı asıl, onun dışındakileri ise teferruat olarak görür.

15 TEMMUZ AVRASYACILARIN KİRLİ BİR OYUNU MU?

Eski Avrasyacılar da görülen Makyavelist felsefe Yeni Avrasyacılar da had safhaya ulaşmıştır. Öyle ki Dugin, Rusya'nın bir Avrasya devi olarak yeniden doğmasını gerçekleştirmek amacıyla - belki de 15 Temmuz'da Türkiye'de olduğu gibi - bölge ülkelerinde kirli oyunlar oynamayı sakıncasız görmektedir. Yeni Avrasyacılık görüşünün esasta yeni bir Rus İmparatorluğu'nun oluşumu için etkili bir araç olduğunu Dugin'in kendisi de bazı yazılarında itiraf etmiştir.

Öte yandan, Rusya Atlantik kültürü aleyhtarlığını öne sürerek özellikle Türkiye, Azerbaycan, Gürcistan gibi ülkelerde Avrasyacılığa zemin hazırlama çabalarına hız vermiştir. Dugin'e göre, Atlantik çizgisindeki Ankara vasıtasıyla onun etki alanında bulunan eski Sovyet bölgesindeki cumhuriyetler de dolaylı olarak Atlantik çizgisine çekilmiş olacaktı. Atlantik yanlısı bir Türkiye, özellikle bu açıdan, Yeni Avrasyacıların amaçlarına ulaşmasının önündeki en büyük engellerden biri olarak görülmekteydi.

'TÜRK HANÇERİ' VE SÜREKLİ TÖKEZLETİLECEK BİR TÜRKİYE

Bu yüzden olsa gerek, Türk-Slav işbirliğinin geliştirilmesi fikrini savunan Eski Avrasyacıların aksine Yeni Avrasyacılar, Atlantik yanlısı bir Türkiye'yi Moskova merkezli Avrasyacılığın en büyük rakibi olarak görmüşlerdir. Bu yüzden de Dugin, "**Rus Jeopolitiği: Avrasyacı Yaklaşım**" isimli kitabının ilk baskısında, Turgut Özal'ın "**Adriyatik'ten Çin Seddi'ne**" ifadesini hatırlatır şekilde, Türkiye'nin soydaşlık ve kültürel akrabalık ilişkisi içerisinde bulundu-

ğu Balkanlar'dan başlayarak Anadolu, Kafkaslar ve Orta Asya üzerinden Doğu Türkistan'a uzanan Türki coğrafyayı Rus Avrasyacılığını ortadan bölen bir "**Türk hançeri**" olarak tanımlamıştır.

Dugin, Türk varlığını bir hançere benzetmekle kalmaz, bunu Rus jeopolitik hedefleri açısından her zaman ve her türlü araç kullanılarak tökezletilmesi gereken bir düşman olarak işaretler. Bunun tek istisnası Türkiye'nin 180 derecelik bir dönüşümle yönünü tam tersine döndürerek politikalarını Rusya'nın emrine amade haline getirmesidir. Yani Dugin'e göre Türkiye'ye biçilen rol ya sürekli tökezletilmesini ya da Avrasyacılık çizgisinde koşulsuz Moskova'nın emrine girmesini öngörmektedir.

Dugin'in en büyük öngörüsü, Erdoğan ve ekürisinin işledikleri suçların hesabını vermemek uğruna ruhlarını satarak Avrasyacı Ergenekon'un ve Perinçek'in eteklerine tutunmak zorunda kalmaları oldu.

Birinci durumda Dugin, Türkiye'yi tökezletmek çabası doğrultusunda İran'ı Rusya'nın doğal bir müttefiki olarak görür. Türkiye yanlısı bir çizgiye girme meylinde olan cumhuriyetlere karşı Tacikistan, Pakistan, Afganistan'ı etkisine alacak İran'ın yayılmacı ideolojisini destekler. Ona göre, Moskova'nın planları dâhilinde Avrasyacı çizgiye gelmeyen Ankara'nın terör örgütü PKK'nın hareketlendi-

rilmesi ve özellikle İran yanlısı radikal İslamcı terör örgütlerinin desteklenmesi vs sayesinde yola gelmesi sağlanmalıdır.

ERDOĞAN, DUGİN'İ BİLE ŞAŞIRTTI

Perinçek ve Ergenekoncu çevrelerle ilişkisini saklamayan Dugin, yazdığı makale ve kitaplarda Türkiye'nin, ŞİÖ üyeliği için önüne gelebilecek şekilde, eksen değiştirmesine pek şans tanııyordu. 15 Temmuz tartışmalı askeri darbe teşebbüsü öncesi ve sonrasındaki gelişmeler, fazlasıyla memnun edecek şekilde kendisini şaşırtmış olmalı. Bu memnuniyetinden dolayı Ankara'yı ve AKP'yi su yoluna çeviren Dugin'in sanırım en büyük öngörüsü, Erdoğan ve ekürisinin işledikleri suçların hesabını vermemek uğruna ruhlarını satarak Avrasyacı Ergenekon'un ve Perinçek'in eteklerine tutunmak zorunda kalmaları oldu.

KEMAL AY

KemalAy@Tr724.com

Bir hayli sübjektif GELİŞMİŞLİK EMARELERİ

Yaşam beklentisi, planlanan eğitim süresi, kişi başı düşen ulusal gelir toplamı gibi verileri toplayarak oluşturulan datayla Birleşmiş Milletler (BM), ülkelerdeki insanî gelişmişliği ölçüyor.

Birleşmiş Milletler (BM), İnsanî Gelişmişlik Endeksi raporu yayınlıyor her yıl. Her ülkedeki ortalama yaşam beklentisi, ortalama planlanan eğitim süresi, kişi başı düşen ulusal gelir toplamı (bu bildiğimiz anlamdaki kişi başı düşen gelirden farklı) gibi verileri toplayarak oluşturulan data, böylece ülkelerdeki insanî gelişmişliği ölçüyor.

En son 2015'te yayınlanan rapora göre, ilk sırada Norveç, ikinci sırada Avustralya ve üçüncü sırada İsviçre bulunuyor. Bu ülkelerde 2014 itibarıyla ortalama yaşam beklentisi, 80'in üzerinde. Norveç'te 17,5, Avustralya'da 20,2 ve İsviçre'de 15,8 yıl eğitim öngörülüyor her kişi için. Kişi başına düşen gelir sırasıyla 65 bin, 42 bin ve 56 bin dolar civarında.

Türkiye nerede acaba diye merak edenlere söyleyelim hemen, 188 ülke arasında 72. sırada. Bulduğu kuşak "Yüksek İnsanî Gelişmişlik" kuşağı. "Yüksek" deyince çok bir şey beklemeyin, Kosta Rika, Lübnan, Küba ve Trinidad Tobago gibi ülkeler Türkiye'nin üstünde. İstatistiklerimiz şöyle: Yaşam beklentisi, 75,3; eğitimde geçecek süre öngörüsü 14,5 (ancak gerçekleşen ortalama 7,6); yıllık toplam gelir ülkede yaşayan kişi sayısına bölüldüğünde elde edilen rakam ise 18,677 dolar. (Kişi başı ortalama gelirin yıllık

10 bin doların altına indiği artık sır değil.)

RAKAMLARIN NEDEN ÖNEMLİ?

BM'nin bu gelişmişlik endeksini hayli basit bulmuş olabilirsiniz. Ancak bu basitlik önemli. Zira toplumların ilerlemesini de bu türlü basit göstergeler anlatıyor çoğu zaman. Yıllara yayılan tartışmalar, ülkenin iyiye gittiğini hissettirse bile, bazen bu rakamlar 'gerçekle yüzleşme' anıdır. Türkiye'nin en orijinal köşe yazarlarından Gökhan Özgün, 17 Haziran 2007'de, o sıralarda askerle ve yüksek yargıyla sürtüşme yaşayan AKP'yi kendince şöyle yorumlamıştı mesela:

"Evet, AKP, Türkiye'nin gelmiş geçmiş en pragmatik partisi. Evet, AKP'nin üzerinde açık açık konuşmadığı çok net, hatta aşırı net bir 'siyasi' hedefi var. AKP'nin 'siyasi hedefi' ortalama 15 bin dolar. Kişi başına 15 bin dolarlık milli gelir. Bunu ekonomik bir hedef olarak görürseniz en büyük yanılığa düşersiniz. (...) 15 bin dolar eşittir demokrasi. 15 bin dolar eşittir ordunun elini kolunu bağlamak. 15 bin dolar Avrupa müktesebatı ocağında kıvamına gelene kadar pişerse, Türkiye'de demokrasi 'geri döndürülemez noktaya' gelecektir."

Gerçekten de öyleydi. 2011'den sonra, AKP'ye yönelen eleştiriler, Gezi Parkı protestoları hep bu mantıkla açıklanmıştı:

“AKP’nin ekonomi politikalarının oluşturduğu orta sınıfların AKP’ye isyanı”.

Ancak Özgün’ün bahsettiği 15 bin dolar hedefine gelinemediği gibi, üstüne çıkılan 10 bin dolardan da geri dönüldü. Dahası Avrupa muktesebatı ocağının önce altı kısıldı, şimdilerde gaz bağlantısı tamamen kesilerek yemeği buzdolabına koyma aşamasına geçildi.

YENİ ORTA SINIFLAR

Yine de bu ‘orta sınıflar’ analizlerinde önemli bir şey gözden kaçırılıyordu. Dünyada küreselleşme ile birlikte ‘yeni orta sınıflar’ doğuyordu doğmasına (ve Türkiye’de de böyleydi) ama bu ‘orta sınıflar’ hiç de öyle zannedildiği gibi dünyayla entegre, küresel kodlara hâkim ve ‘insanî gelişmişlik endeksinde yukarıya tırmanacak’ tarzda değildi. Küreselleşme ile birlikte ‘dünya insanı’ yetişecek diye bekleniyordu ama özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu trend daha çok ve aslında sanal bir ‘yerelleşmeyi’ doğurdu.

Yeni ‘orta sınıflar’ daha milliyetçi, dünyaya düşman ve sanal kimliklerine sıkı sıkıya tutunarak yaşayan kimseler oldu.

Bilakis, yeni ‘orta sınıflar’ daha milliyetçi, dünyaya düşman ve sanal kimliklerine sıkı sıkıya tutunarak yaşayan kimseler oldu. Gelişmekte olan ülkelerdeki bu trendin paralelinde, gelişmiş ülkelerde de aynı ‘orta sınıflar’ göçmen karşıtı, popülist liderleri benimsedi (bkz. Brexit, Trump, vs).

Buradan hareketle, iktisat ırmağının herhangi bir yerinde bulunup akıntıya göre hareket edildiği anlamı çıkarılmasın. Aslında olup biten, dünyadaki gelişmelere kültürel, toplumsal kodlar içerisinden üretilen tepkilerle ilişkili daha çok. Haliyle burada her ülkenin kendine göre sonuçlar çıkardığını, bu sonuçların da bir çeşit kırılmalara yol açtığı-

nı söylemek mümkün.

İSTATİSTİKLERİN ARKASINA BAKMAK

Malum, istatistikler yanlış ellerde tehlikeli bir silaha dönüşebilir. Rakamları işin uzmanları okumuyorsa, o rakamlara her şeyi söyletmek mümkün.

Biraz da bu yüzden Türkiye’de 2007’den sonra gözlemlenen ‘demokratikleşme’ süreci uluslararası endekslere pek yansımayınca, Türkiye’deki bazı kesimler, endekslere göre yapılan Türkiye yorumlarına dudak bükmeye başlamıştı. Hatta Avrupa’dan gelen eleştiriler karşısında, “**Daha ne yapalım?**” tarzı çıkışlar yapılıyordu.

Burada aldatıcı olan şuydu: Bu istatistikler bir yılda oluşmuyor, hepsinin arkasında belki asırlık yatırımlar bulunuyor. Mesela İnsanî Gelişmişlik Endeksi’nde ülkelerin sıralamaları çok nadir değişiyor (endekse alınan ülke sayısı değiştiği için yıllar içinde farklılık gösteriyor sadece).

Yakın zamanda, Türkiye’yi yakından takip eden İsveçli akademisyen Erik Meyerson, Gothenburg Üniversitesi’nin yayınladığı “**Varieties of Democracy**” (V-Dem) isimli bir dataya dayanarak, Türkiye’nin aslında AKP döneminde demokrasi anlamında hiç de ilerlemediğini gösterdi. (Bu bilimsel analize, yine AKP’ye yakın köşecilerden ağdalı, “**Siz Batılılar ne anlarsınız?**” tarzı yorumlar geldi tabii.)

V-Dem’de 1900’den 2012’ye kadar, 173 ülkede, yıllık bazda yapılan hesaplamalarda 350 civarı demokrasi göstergesi kullanılıyor ve demokrasi 5 farklı kola ayrılıyor: **Seçimsel, Liberal, Katılımcı, Müzakereci ve Eşitlikçi**. Buna göre Türkiye, AKP döneminde (2003-2014), bu beş çeşit demokrasinin hepsinde gerilemiş durumda (Katılımcı demokrasi grafiğindeki kısa süreli yükselmeyi saymazsak).

HER ŞEY BİR YALANDAN MI İBARETTİ?

Peki, 2002'den bu yana Amerika'dan, Avrupa'dan gelen 'demokrasi' mesajları bir yalandan mı ibaretti? Hem evet, hem hayır.

Maalesef Türkiye, ekonomik ve siyasî anlamda önemli bir fırsatı harcadı. Neredeyse bir asırlık problemleri çözme yolunda adımlar atmak yerine, o problemleri sahiplenip 'atalarının dini'ne yöneldi. Politik hırslar uğruna, küreselleşmenin getirdiği 'sıcak para' ve 'dünyaya açılma imkânı' yerini kapamaya ve yakın vadede daha çok göreceğimiz 'ekonomik daralmaya' bıraktı.

Yabancı düşmanlığı, aşırı milliyetçilik, siyasette ve medyada 'yalan' (post-truth), cehaletin övgüsü, 'güç zehirlenmesi' dünyada 'zamanın ruhu' olarak revaçta.

Burada tek teselli (züğürt tesellisi), bu konuda yalnız olmayışımız. Yabancı düşmanlığı, aşırı milliyetçilik, siyasette ve medyada 'yalan' (post-truth), cehaletin övgüsü, 'güç zehirlenmesi' dünyada 'zamanın ruhu' olarak revaçta. Brezilya, Hindistan, Malezya gibi refiklerimiz de bu tehlikeli sularda kulač atmaya tercih etti. Dediğim gibi 'yükselen orta sınıflar' ekonomiden gelen zenginleşmeyi, kültüre yansıtamadılar.

Dünya bu krizden muhtemelen yine çıkacak. Farklı terkipler geliştirip yoluna devam edecek. Gelgelelim, Türkiye gibi geleneği heba edilmiş, insanî değer üretecek kurumlar inşa edemediği gibi elde olanları da çarçur eden ülkelerin neye dönüşecekleri kendi tercihleri olacak.

ÖZ HAKİKİ GELİŞMİŞLİK EMARELERİ

Bu 'yeni orta sınıfların' hamlıkla açıklanabilecek politik tercihleri, yaşadıkları kimlik krizine verilebilir. Ancak burada daha ciddi sorunlar da var: Bunlardan birisi 'burjuva kültürünün' yerleşmemiş olması. Buna de-

ğişik bir bakış açısıyla 'kaht-ı rical' de diyebilirsiniz. Türkiye'de yaşanan sorunun özü, muhafazakâr elitlerin iradelerini lidere teslim ederek, 'kendi orta sınıflarının' omurgasını kırmaktı.

Haliyle 'gelişmişlik endekslerindeki' hesaplamalara dâhil edilmeyen ama günlük hayatta kolaylıkla gözlemleyebileceğiniz bazı 'gelişmişlik emareleri' sıralayarak, 'asırlık yatırımların' ne gibi sonuçları olduğunu düşünebiliriz.

Mesela kanımca en önemli gelişmişlik emarelerinden birisi, toplu taşıma araçlarında yaşı 60'ın üzerinde olup Kindle gibi elektronik cihazlardan kitap okuyan kimselerin çokluğu. Elleri titreye titreye de olsa, bir kitabı tutup uzun-kısa metro yolculuğunda okumaya çalışan bu 'yaşlılar', belirli bir kültürün özünü hâlâ taşıyorlar demektir.

Bir başka veri, ülkede yayınlanan yerel gazetelerin çokluğu. "Balık baştan kokar" diye bir deyişimiz var ama aslında pek çok mesele yerelde başlıyor. Basının denetleme mekanizması olarak en küçük dairede bile etkili olması, toplumun bütününde etki uyandırabiliyor. ABD'de sözgelimi yerel basının son yıllarda düşüşe geçmesi ve pek çok yerel gazetenin kapanması, "Demokrasinin önemli koruyucusu yok oluyor" şeklinde yorumlanıyor.

Öte yandan son yıllarda iktisatçıların çalışma alanlarının başında gelen 'gelir dağılımı eşitsizliği' meselesi de, insanî değerler konusunda ekonomik pek çok göstergeden daha önemli. Bu da, basitçe 'ortalama işlerde çalışan' kimselerin de kendilerine vakit ayırabildiği, işi ve ev hayatı dışında da topluma katkıda bulunabildiği bir sistemi gerektiriyor.

Bunlar çoğaltılabilir. Ama galiba bundan sonra gelişmişliği, demokratikleşmeyi ve insanî hayatı arzularken daha dikkatli ölçümler kullanmamız gerektiği anlaşılacaktır

20 YILDIR AYNI KOLTUKTA, HÂLÂ İLK GÜNKÜ GİBİ

EFE YİĞİT

efeyigit@Tr724.com

EFENBER 'EFENBER ARSENE WENGER

İngilizlerin köklü kulüplerinden Arsenal için 1996 yazı kâbus gibi geçmişti. Menajer George Graham, futbolcu transferlerinden komisyon aldığı ortaya çıkınca kovulmuştu. Yerine gelen Bruce Rioch'un da aynı usulsüzlüğü yaptığı öğrenilmişti. Bu da yetmezmiş gibi, kaptan Tony Adams'ın 'aşırı alkol' kullandığı magazin sayfalarına düşmüştü.

Takımı toparlamak gerekiyordu. Getirilmesi düşünülen teknik adamlar listesinin ilk iki sırasında Terry Venables ve Johan Cruyff vardı. Listenin sonundaki isim ise Arsene Wenger'di. Efsane Johan Cruyff, sağlık sorunları sebebiyle artık takım çalıştıramayacağını açıklayarak müsaade istedi. Euro 96'da evinde İngiltere'yi şampiyonluğa taşıyamayan Terry Venables ise İngiliz basınının eleştirilerinden kaçabilmek için Avustralya Milli Takımı'na gitti.

Böylece koltuğun sahibi, listedeki son aday Arsene Wenger oldu. Wenger, Arsenal'i 20 yıldır çalıştırıyor.

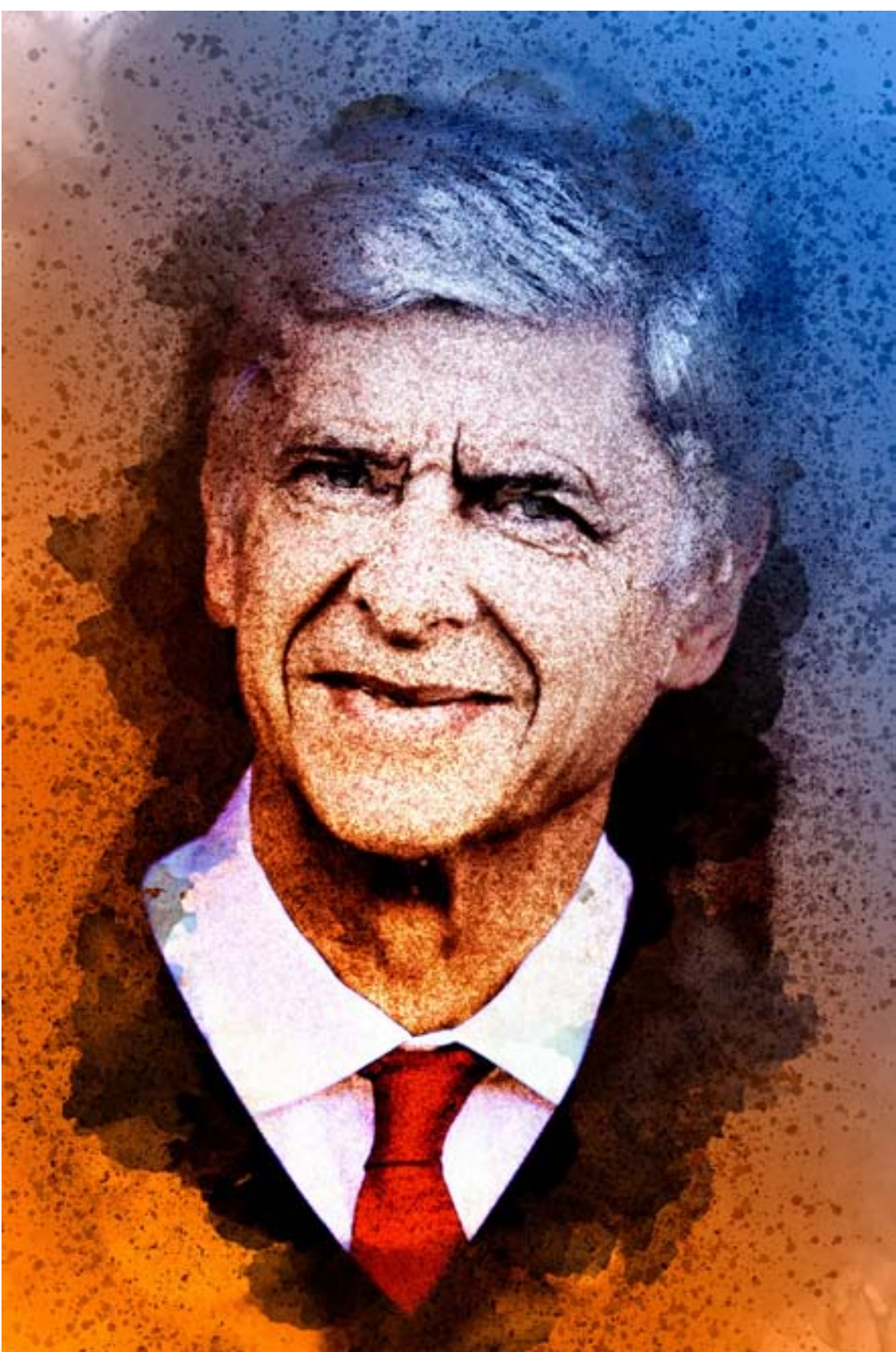
FUTBOL ANLAYIŞINI DEĞİŞTİRDİ

1996'da Fransa'dan gelip İngiltere'ye ayak basan Arsene Wenger, Arsenal'da ilk olarak oyun sistemini değiştirdi. İngiliz takımları o yıllarda futbolyu havadan oynuyor, kanatlara ağırlık veriyordu. Wenger, topu yere indirdi. Dahası takımına hücum futbolyu ve kazanma aşkını aşıl原因 Wenger, seyri yüksek futbolyu anlayışından hiç taviz vermedi. Bu değişim, sonuçlarını 1998, 2002 ve 2004'te alınan şampiyonluklarla gösterdi.

2000'de UEFA finaline çıkan takım, Galatasaray karşısında kupayı son anda kaybetti. 2006'da Şampiyonlar Ligi finalinde bu kez Barcelona'ya elendi. 2003-2004 sezonundaki şampiyonluktan sonra Arsenal'in kazandığı son kupa 2005'teki FA Cup (Federasyon Kupası) oldu.

GENÇ YETENEK AVCISI

Arsene Wenger, İngiltere futbolyuna oyuncularına diyet uygulatmayı ve yeni antrenman teknikleri kazandırdı. Ayrıca onun başarı metodu, yetenekli ve genç oyuncular bulup onlarla bir takım oluşturmak ve kupalara uzanmak. Arsenal, Avrupa'nın en zengin kulüplerinden biri olmasına rağmen Wenger'in tezgâhından geçmeyen oyuncular pek tercih edilmiyor.

Ancak son 10 yılda bu kuralını bir hayli esnetmek zorunda kaldı. İlk olarak parlayan genç oyuncuların taliplerinin çoğalması buna sebep oldu. Ama asıl sebep, başarısızlığın kronik hâle gelmesiydi. 2005'te Patrick Vieira, 2006'da Ashley Cole, 2007'de Thierry Henry, 2008'de Mathieu Flamini, 2009'da Kolo Toure ve Adebayor, 2011'de Gael Clichy, Samir Nasri ve Cecs Fabregas, 2012'de Robin Van Persie ve Alex Song gibi yıldızların takımdan ayrılma sebebi 'şampiyonluk' inancını yitirmeleriydi.

ŞAMPİYONLUK UZAK BİR HAYAL ŞİMDİ

Wenger ilk sezonlarında Manchester'daki rakibi Alex Ferguson'la yarışiyordu. Ancak 2003'te İngiliz futboluna milyarderler akını başladı. Önce Chelsea'yi Rus milyarder Roman Abramovich satın aldı ve yıldızlardan oluşan bir takım kurdu. 2008'de Arap sermayesi Manchester City'yi gözüne kestirdi. Haliyle Premier Lig'de rekabet kızıştı. Artık Arsene Wenger'in 'genç yetenekleri' ile şampiyon olma ihtimali hayli düşüktü. Ancak buna rağmen Wenger, prensibinden uzunca bir süre vazgeçmedi.

"Benim için öncelik Premier Lig şampiyonluğudur" diyen Wenger'in bu önceliğini yıllar boyunca yerine getiremedi. Öyle ki artık Arsenal için ligi ilk 4'te bitirip Şampiyonlar Ligi'ne gitmek 'başarı çitası' olarak belirlendi. Avrupa'da ise son 6 yıldır ikinci turu geçemedi Wenger'in öğrencileri.

TECRÜBEYE İNANCINI ARTTIRDI

Arsene Wenger'in her sezona fırtına gibi başlayan fakat sonrasını getiremeyen takımı için taraftarlar "Artık yeter!" deyince, usta teknik direktör son sezonlarda biraz da tribüne oynamaya başladı. Ancak burada bir realite var, İngiltere Premier Ligi gibi zorlu bir kulvarda başarı için tecrübeye de ihtiyaç var. Her maç yüksek performansla kazanılmıyor. Bazen usta bir golcünün karambolde yaptığı hareketin ya da orta sahayı geçer geçmez çıkartılan bir şutun maç kazandırması gerekiyor.

Bu sebeple Arsenal geçen senelerde, kadrosunu tecrübeli ve yıldız isimlerle güçlendirdi. Şimdilerde Petr Cech, Mesut Özil, Alexis Sanchez, Oliver Giroud, Danny Welbeck gibi yıldızlarla şampiyonluk kovalıyor. Alex Ferguson'un görevi bırakmasıyla Arsene Wenger, Ada'daki en eski teknik adam. Geçen sezon 'peri masalı' Leicester City'ye son haftalarda kaptırdığı şampiyonluğu bu sezon çok istiyor.

WENGER HAKKINDA BUNLARI BİLİYOR MUSUNUZ?

- Strasbourg üniversitesinde ekonomi eğitimi aldı.
- Monaco'yu çalıştırırken Bayern Münih'in teklifine 'hayır' cevabı verdikten birkaç hafta sonra kovuldu.
- Televizyonda sürekli futbol maçı seyretmesiyle ünlüdür. Hangi ligde oynadığı fark etmez, naklen yayınlanan bütün maçları seyretmeye çalışır.
- 1994'de Monaco'yu çalıştırırken Kupa Galipleri kupası finalinde Werder Bremen'e, Arsenal'i çalıştırırken 2000 UEFA kupası finalinde Galatasaray'a ve 2006 Şampiyonlar ligi finalinde Barcelona'ya karşı kaybetti.
- Evli ve bir kız babası.
- Ada'da Britanya dışından gelip şampiyonluk kazanan 'ilk yabancı' oldu.
- Evinde hiçbir kupa ve resim saklamıyor.
- Hakkında The Professor (Profesör), The Glorious Game (Görkemli Oyun), The Making of a Legend (Bir Efsane'nin Doğuşu) kitapları yazıldı.

BAŞARILARI

- 1998 Monaco ile Fransa şampiyonluğu
- 1988 Fransa'da yılın teknik adamı
- 1991 Monaco ile Fransa kupası
- 1995 Nagoya Grampus ile Japonya kupası
- 1998, 2002, 2004 Arsenal ile Premier lig şampiyonluğu
- 1998, 2002, 2003, 2005 FA kupası
- 1998, 2002, 2004 İngiltere'de yılın menajeri

BU UYDU, UÇAKLARA TÜRBÜLANS UYARISI YAPACAK

ABD Ulusal Okyanus ve Atmosfer İdaresi (NOAA), pilotları türbülans konusunda önceden uyaracak yeni bir uydunun fırlatıldığını açıkladı. Yapılan duyuruda daha hızlı türbülans alarmı vermesi beklenen uydunun, bulut dalgalarının net görüntülerini yayınlacağı belirtildi.

NOAA'dan yapılan açıklamada, Sabit Hareket Çevre Uydusu'nun, kasırga, hortum, sel, volkanik kül bulutu, yangın, gök gürültülü sağanak ve güneş patlamasını daha hızlı tespit ettiği, dünyanın en gelişmiş hava durumu uydusu olarak nitelendirildiği kaydedildi.

Uydunun, iki haftada 35 bin 900 kilometrede yörüngeye oturması ve bir yılda faaliyete geçmesi planlanıyor NOAA'ya göre bir milyon dolar değerindeki uydu, gökyüzünü daha önceki versiyonlarına göre beş kat daha hızlı tarıyor ve görsel çözünürlüğü dört kat daha iyi. Uydunun, her 15 dakikada bir kuzey yarımkürenin, her 5 dakikada bir de Amerika kıtasının tam görsefini sağlaması hedefleniyor. Ayrıca özel fırtına bölgeleri her 30 saniyede bir güncellenecek. Havayolları yetkilileri ve pilotlar, 2017'nin ikinci yarısında faaliyete geçecek uydudan faydalanabilecek.

GOOGLE TÜRKÇEYİ GÜNLÜK KONUŞMA DİLİNE UYGUN ÇEVİRECEK

'Nöral Makine Çevirisi' adlı yeni çeviri sistemini tanıtan Google, aralarında Türkçenin de yer aldığı 9 dili artık günlük konuşmaya en yakın ve dil bilgisine uygun şekilde çevirecek. Donanım Haber'e göre, İngiltere'nin başkenti Londra'da düzenlenen 'Google Story' etkinliğinde konuşan CEO Sundar Pichai, Google Translate'in kelime bazlı çeviri sisteminin tam anlamıyla doğru sonuçlar vermemesinden dolayı kullanıcıların uzun süredir şikayetçi olduklarını ve bu yüzden radikal değişiklikler yapmaya karar verdiklerini belirtti.

Geliştirilen yeni algoritmayı tanıtan Pichai, cümlelerin artık ayrı ayrı değil tek seferde bü-

tün olarak çevrildiğini, uygun dil bilgisi ile konuşma diline en yakın şekilde cümlelerin şekillendirildiğini ifade etti.

GOOGLE TRANSLATE EN ÇOK BU DİLLER İÇİN KULLANILYOR

Türkçe, İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Portekizce, Çince, Japonca, Korece ve Almanca olmak üzere 9 dilde aktif hale getirilen çeviri sisteminin ilerleyen dönemlerde 103 dili kapsayacağı belirtiliyor. Seçilen dillerin dünya nüfusunun üçte birinin ana dili olduğunu söyleyen Sundar Pichai ayrıca bu dillerin Google Çeviri sorgularının yüzde 35'den fazlasını oluşturduğunu dile getirdi.

KÜNYE

Genel Yayın Yönetmeni
Selim GÜNDÜZ | selimgunduz@Tr724.com

Haber Direktörü
Sefer CAN | sefercan@Tr724.com

Yayın Koordinatörü
Ali Mirza YAZAR | alimirza@Tr724.com

Yazışleri Müdürü
Erman YALAZ (Web) | ermanyalaz@Tr724.com
Kemal AY (e-gazete) | kemalay@Tr724.com

Tasarım
Alper UYANIK | alperuyanik@Tr724.com
Zülfikar ALİ | zulfikarali@Tr724.com

Sosyal Medya Editörü
Ömer Özdemir | omerozdemir@Tr724.com

İmtiyaz Sahibi Temsilcisi ve Hukuk Danışmanı
Mehmet YILDIZ | mehmetyildiz@Tr724.com

Reklam | info@Tr724.com
E-gazete | Egazete@Tr724.com